

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1963/59

Karar No.:1963/225

Karar tarihi:20/9/1963

Resmi gazete tarih/sayı:19.10.1963/11535

Davacı : Adalet Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu.

Dâvanın konusu : Memurin Muhakematı hakkındaki 4 Şubat 1329 günlü kanunu muvakkatin Vali ve Bakanlara tutuklama yetkisi veren 16 ncı maddesinin, Anayasanın 30 uncu maddesine aykırı bulunması sebebiyle iptali istenilmiştir.

İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi gereğince yapılan ilk incelemede, dâva dilekçesinde imzaları bulunanlardan Cahit Okurer ve Ali Nailî Erdem'in Grup Başkan ve Başkan vekili olduklarını belirten belgelerin dosyada bulunmadığı görüldüğünden; tâyin edilen süre içinde bu eksikler tamamlanmış olmakla düzenlenen rapor, dâva ile ilgili kanun ve Anayasa hükümleri gözden geçirilerek gereği görüşülüp düşünüldü :

GEREKÇE :

1- 4 Şubat 1329 tarihli Kanunu Muvakkatin 16 ncı maddesi hükmüne göre (Tahkik memurlarının tahkikatı veya tahkikatı iptidaiye evrakının Meclisi İdarelerce tetkikatı esnasında delâili kâfiye mevcut olur ve lüzum görülürse o memur alelusul kefaletle raptolunur. Bu suretle kefalet ita edemiyenlerin veyahut cürmü cinayet nevinden görülenlerin, tahkik memurlarının talebi veya Meclisi İdarelerin kararı üzerine mahallin en büyük mülkiye memuru ve devairi merkeziye memurlarından ise mensup olduğu nazır tarafından tasdik edilecek tevkif müzekkeresiyle muvakkaten tevkifleri caizdir).

Mülkiye Amirleriyle Bakanların - ağır cezalı suçlarda doğrudan doğruya, diğer suçlarda da kefalet verilmemesi halinde - Sanıkların tutuklanmasına karar verebilecekleri hakkındaki hükmün, Anayasa'nın bu haki yalnız Hâkime tanıyan 14. ve 30 uncu maddeleri hükümlerine aykırılığı meydandadır.

2- İptali istenen maddenin, sanık memurların kefaletle bağlanmasına dair hükmü Anayasa'nın herhangi bir maddesine açıkça aykırılık arzetmemekle beraber sonucu tutuklamaya varan bu hükmün de maddenin tutuklamaya ilişkin hükmünün iptali halinde dayanağı kalmayacağı ve işlemeze hale geleceği açıktır.

Bu sebeplerle maddenin tümünün iptali gerekir.

Sonuç:

Memurin Muhakematı hakkındaki 4 Şubat 1329 günlü Kanunu Muvakkatin 16 ncı maddesinin iptaline Üyelerden Rıfat Göksu ve Hakkı Ketenoğlu'nun maddenin yalnız tutuklamaya ilişkin hükmünün iptaliyle yetinilmesi yolundaki muhalefetleriyle ve oyçokluğu ile 20/9/1963 gününde karar verildi.

Başkan
Sünuhi Arsan

Üye
Osman Yeten

Üye
Rifat Göksu

Üye
İ. Hakkı Ülkmen

Üye
Lütfi Akadlı

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İbrahim Senil

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye
Salim Başol

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoglu

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Ekrem Korkut

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

Anayasa'nın 14 üncü maddesi, kişi dokunulmazlığı ve hürriyetinin kanunun açıkça gösterdiği hallerde usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamıyacağından ve 30 uncu maddesi de, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kimselerin ancak hâkim kararı ile tutuklanabileceğinden bahistir. Bu maddelerle Anayasa'nın teminat altına aldığı husus, kişi güvenliği ve kişi dokunulmazlığıdır. Yani hürriyeti sınırlayıcı bir kararın ancak hâkim tarafından verileceği esastır. Böyle olunca, Memurin Muhakemâtı Kanunu'nun 16 ncı maddesinin Anayasaya aykırılık arzeden kısmı, en büyük mülkiye memuruna ve vekile tutuklama kararını tasdik yetkisini veren hükümdür. Sanık memurun kefalete bağlanması keyfiyetinin ise, Anayasa'nın açıkladığı kişi güvenliğini ve kişi dokunulmazlığını kayıtlayıcı nitelikte bulunmadığından Anayasaya aykırılığı bahis konusu olmayacağına göre kefalete ilişkin hükmün iptali cihetine gidilemez. Kaldı ki; kefalet, sanık yararına kanunda yer almış bir teminat müessesesidir. Zira, tutuklamanın amacına kefaletle varılması mümkün olan hallerde sanığın ne tutukluluğunu ve nede hâkim huzuruna şevkine lüzum ve mahal kalmaz. Esasen tutuklama hâkimin takdirine bağlı olduğuna göre kefaletin ne müeyyidesi ve nede sonucudur. Nitekim kefalet vermiyen bir sanığın yine de hâkim tarafından salıverilmesi kabildir. Muhakeme Hukuku gayesiyle sanığın durumunu emniyet altına almak için kefalet müessesesinin gerektirdiği takdirde müstakilen işletilmesi mümkün ve hatta faydalıdır. (Tevkif kararının en büyük mülkiye memuru veya vekil tarafından tasdik edilmesi) yolundaki hükmün iptal

Esas No.:1963/59

Karar No.:1963/225

edilmesi, 44 sayılı Kanununun 28 inci madesinin son fıkrasında yazılı olduğu gibi kefalet müessesesinin uygulanmasını ve işletilmesini imkânsız bırakan bir sonuç da doğurmaz.

Bu sebeplere binaen mahkemece iptal hükmünün 16 ncı maddenin sadece (Tevkif kararının en büyük mülkiye memuru veya vekil tarafından tasdik edileceği) yolundaki kısmına hasredilmesi gerekeceği cihetle maddenin tamamına teşmili suretiyle verilen ekseriyet kararına muhalifiz.

Üye
Rifat Göksu

Üye
Hakkı Ketenoğlu